
GIZAUNDIAK

TXURRUKA, ITSASGIZONA

ABADEKI

Motriku'n jaio zan Kosme Damian Txurruka, 1761'garrenean. Buru-argi ta biotz onekoa zala-ta, abadetzako aukeratu eben bere gurasoak, eta Burgos'era bialdu, artarako bear ziran ikasketak egiteko.

Oso gogoko egin jakozan Burgosko gongotzaiñari gure gaztearen ayurri ta gogo argia, eta berenean artu eban mutiltzat.

Ba-eban elizgizonak loba bat bere jauregian. Mariñel zan gaztea. Laster egin ziran lagun andi gazte biok. Eta sekulakoak esaten eutsoezan mariñelak abadekiari itsasoko gorabera ta bidaune arrigarrietaz.

A lango barri eraginkorrek entzunda, itsasoz maitemindu zan Txurruka; eta lengo abadetzako ikasketak itzirik, itsasoko bizimodura lotu zan.

MARIÑEL

Cadiz ta Ferrol'eko eskoletan ikasi ebazan itsas-ikasketak. Eta «San Vicente» izeneko itsasontziaren agintari zan ogeitabat urtetarako. Bereala etorri jakon bere adore ta trebetasuna agerrerazoteko eretia.

Ingelesen eskuetan egoan Gibraltar artu bear ebala otu jakon Espaiñako erregeri. 220 kañoe andi ipiñi ebazan, orretarako, itsasgaiñean egurreko almadietan; eta berealako batean asi ziran dunba ta dunba ingelassen aurka.

Ingelesak ez lo bitartean, eta arin erantzun eutseen te gorretik beste ainbat kañoen su biziz. Eta oneen balak gureen almadiak zulatu; zulatu ta su-arrerazo... Ta or doaz anka-z-gora kañoe ta mariñelak.

Txurruka'k orduan bere ontziko txalupak askatu, ebazan ta or doa danen buru ta aurretik itsasora jausitakoen billa; ta euretako ainbat gaizkatu ebazan.

JAKINTSU

Beste iru urte emon ebazan orren ondoren, ikasi ta ikasi: izarrizti, mekanika ta matematika ziran oraingo ikasgaiak. Laster lortu eban jakintsu-ospea; eta Magallanes itsas-atakako bazterrak arakatu ta ikertzera bialdu eban erregek, Cordoba itsasburuaren agindupean.

Ango zoko guztiak arakatuta, ataka biurri ta luzearren «mapa» zeatza egin ondoren, berbok jarri ebazan bertan: «Ez dot uste emendik aurrera iñor galdu leikenik, mapa oneri ondo begiratzan ba'dautso».

Ameriketako itsas-atlas egitera ekin eutson urrengo. Bera zan orain aginpide osoaren buru. Trinidad eugar-tean ipiñi eban bere abialeku.

Iru urtetan ibilli zan ugarte ta legorreko luze ta zabalerak neurtzen, areen tankerari antzematen, ta gaiñetikako izarren meridianu-neurriak artzen.

Eta bere azterketaren barri emon ebanean, sekulako txalok jo eutsoezan alde guztietan; ingeles ta prantziarrak jo, batez be.

Beste lan aipagarri bat argitaratu eban orren ondoren: «Instrucción sobre punterla balística» eritxona; eta Espaiñako itsasontzien ikas-liburu biurtu zan.

TRAFALGAR

1805 'garrenean Trafalgar inguruetan, sekulako itsasontzi pilloa batu zan. 27 ontzi eukezan ingelesak; eta 33, alkartuta joiazan eta espaiñarrak.

Eta alkar zemaika luzaro egon ondoren, Urrillaren 21 eraso eutsoen alkarri. Villaneuve prantziar itsasgizona zan alkartuen buruzagi; Nelson itsaslaria, ingelesena. Agintari eskasa, Villaneuve ori; agintari trebea, Nelson andia.

Itsas-kolkoaren babesean, aiko-maiko luzaro egon ondoren, itsas zabalera bota ebazan, azkenik, Villaneuve baldarrak. Ori nai, ba, ingelesak, eta or asten dira dunba euren kañoe astunez.

Aizearen aurka joiazan geure ontziak; aizearen alde ingelesak. Villaneuve koitadoak orduan, bira emoteko agindua emon bere ontziari. Agindu okerragorik...! Biraka orretan gure ontziak nastu, alkar trabatu..., ta sekulako eretia emon ingelosen tirogaia...

ERIoTZA

«San Juan Neponuceno» ontzian egoan Txurruka. A zan ontzirik ederrena; eta aren buru Txurruka, itsasgizonik trebeena... Aren aurka etorri ziran ingelsen sei ontzi andi. Tiro-gaietan maixu zan txurruka'k urreratzen itzi ez, eta luzatzen joian burrukea.

Il-zorian egoan, orduko, Nelson andia, bata txar batek jota. Eta aurrera eroian Txurruka'k bere eraso. Eta bere areriaok menderatuta eukazanean, ona kañoe-bata bat etorri, ta anka bat eroan eutson geure buruzagi adoretuari.

Zerrautsez beteriko barrika batean, balak ondatutako ankea sartu, ta aurrera eroian eraso. Eta bera ta bere ontzia jausi ziranean amaitu zan Trq algar'ko eraso zitala.

Ingelesak be esku artu eben aren illetetan, begirunez beterik. Eta auxe iñoan euren buruzagiak:

«Zergatik..., zergatik, itsasgaien jakintza ta aurrera-penerako aukeratua zan gizon andi au, eraso ilgarri onetara bota...?»

URKIOLA'K